

ROMANTİK İLİŞKİLERDE GÜÇ DENGESİ THE BALANCE OF POWER IN CLOSE RELATIONSHIPS

Burçak SÖNMEZ

Arş. Gör. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

burcak.sonmez@erzurum.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6278-3117>

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | ETU Journal of Social Sciences Institute

S.11, Ekim | October 2020, Erzurum

e-ISSN: 2717 - 8706

Makale Türü | Article Types : Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received Date : 01.11.2019

Kabul Tarihi | Accepted Date : 22.08.2020

Sayfa | Pages : 28-42

<http://dx.doi.org/10.29157/etusbe.2020.53>

<https://dergipark.org.tr/etusbed>

This article was checked by

✓ iThenticate

ROMANTİK İLİŞKİLERDE GÜÇ DENGESİ

Burçak SÖNMEZ

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED), S. 11, Ekim 2020, Sayfa: 28-42

ÖZ

Bu çalışmada, yakın ilişkilerde güç dağılımını inceleyen çalışmaların gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. İlişkilerin daha iyi anlaşılabilmesi için partnerler arasındaki güç dengesinin de göz önünde bulundurulması önemlidir. İlgili yazında farklı güç tanımlamaları yapılmıştır. Bazı araştırmacılar, gücün de farklı türlerine ayrılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Böylece gücün farklı etkilerinin de incelenebileceği belirtilmiştir. Yazın gözden geçirildiğinde, gücün birçok değişkenle ilişkili olduğu söylenebilmektedir. İlişkilerde partnerlerin algıladıkları güç düzeylerinin düşük ya da yüksek olması, ilişkilerini sürdürmelerine ya da sonlandırmalarına neden olabilmektedir. Çalışmalara göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan partnerlerin ilişkilerinde daha fazla güce sahip oldukları görülmektedir. Güç, cinsiyet açısından incelendiğinde ise erkeklerin kadınlardan daha fazla güce sahip oldukları vurgulanmaktadır. Bu bulgulara ek olarak, partnerlerin eğitim düzeyi, sosyalleşme süreçleri gibi değişkenler de ilişkilerinde elde ettikleri güç dağılımıyla ilişkilidir. Ayrıca güç düzeyi yüksek olan partnerlerin, ilişkilerinin gidişatına yön verdiği de ilgili yazında tartışılmaktadır. Örneğin, çalışmalarda gücü daha fazla elinde bulunduran erkek partnerlerin eşlerine şiddet uyguladıkları bulunmuştur. Partnerlerin ilişkilerini eşitlikçi/eşitlikçi olmayan şekillerde değerlendirmeleri de güç dağılımlarını olumlu ya da olumsuz olarak algılamalarına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yakın ilişkiler, Güç, Güç dengesi, Algılanan güç.

THE BALANCE OF POWER IN CLOSE RELATIONSHIPS

ABSTRACT

The main objective of this study is to review the studies focusing on the power in close relationships. There are various definitions of power in the literature. Researchers have emphasized that power should have classified into different types. Hence, the different effects of power could have examined accordingly. It is known that power is associated with several variables. Low or high levels of perceived power in relationships have a role in the decision of maintaining or ending relationships. According to studies, males and partners who have a high socio-economic level tend to have more power in their relationships. Additionally, research showed that there are relationships between the balance of power and variables such as the educational level of partners and socialization processes. The research also explained that the partners with high power shape the way of their relationship. For instance, male partners who have more power use violence against their spouses. Partners' evaluation of their relationships as egalitarian or non-egalitarian also causes them to perceive power balance as positive or negative.

Keywords: Close relationships, Power, Balance of power, Perceived power.

Giriş

Hem kişilerarası (Senn, Carey, Vanable ve Seward, 2009) hem gruplar arası ilişkilerde (Emerson, 1962) gücün önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu ilişkilerde gözlenebilecek çatışmaların anlaşılabilmesi için güç dengesinin önemli etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir. Nitekim, ilişkilerinde güç düzeyi düşük olan erkeklerin eşlerine daha fazla şiddet uyguladıkları bilinmektedir (Babcock, Waltz, Jacobson ve Gottman, 1993; Sagrestano, Heavey, Christensen, 1999). Diğer bir ifadeyle, ilişkilerde algılanan güç düzeyi partnerler arasındaki şiddet ile ilişkilidir. Kişilerin hayatlarındaki önemli noktalardaki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, ilişkilerde gücün ne anlama geldiği, hangi değişkenlerle ilişkili olabileceği merak uyandırmaktadır.

İlgili yazında güç dağılımını etkileyen birçok faktör olduğu görülmektedir. Örneğin, ilişkiye daha fazla kaynak getiren partnerlerin elde ettikleri güç düzeyi diğerlerine göre daha yüksektir (Sprecher, 1985). Güç dengesi cinsiyet temelinde incelendiğinde ise erkeklerin kadınlardan daha fazla güce sahip oldukları görülmektedir (Sprecher ve Felmlee, 1997). Erkeklerin çalışma hayatında kadınlardan daha fazla yer aldıkları göz önünde bulundurulduğunda iki bulgunun ilişkili olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bunlara ek olarak, güç dengesi partnerlerin eğitim düzeyleriyle de ilişkilidir (Caldwell ve Peplau, 1984).

Yukarıda değinildiği gibi ekonomik kaynaklar, cinsiyet ya da eğitim düzeyi güç dağılımıyla ilişkili olan önemli değişkenlerdir. Ancak gücün ele alındığı çalışmalar bu değişkenlerle sınırlı değildir. Gücün anlaşılabilmesi için diğer değişkenlerle olan ilişkisi de incelenmelidir. Bu çalışmada, yazındaki güç çalışmalarının gözden geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, mevcut derlemede öncelikle güç kavramına getirilen tanımlamalara yer verilmiş; ardından ilişkisel gücü ele alan çalışmalar aktarılmıştır.

1.İlişkisel Güç: Tanım ve Özellikleri

İlgili yazında, ilişkisel gücün kapsamlı bir tanımının geliştirilemediği görülmektedir. Konuyla ilgilenen araştırmacılar, çalışmalarına uygun olacak yeni tanımlar geliştirmişlerdir. Emerson (1962), güç tanımının oluşturulması sürecinde, güç (*power*), otorite (*authority*), meşruluk (*legitimacy*) kavramlarındaki belirsizliğin giderilmesi çabasına dikkat çekmiştir. Ona göre bu çabaya karşın güç (*power*), etki (*influence*), baskınlık (*dominance*) ve boyun eğme (*submission*), statü (*status*) ve otorite (*authority*) kavramlarında da bir karmaşa bulunmaktadır. Kavramlardaki bu karmaşanın da etkisiyle, "güç" konusunu ele alan deneysel ve teorik çalışmalar olsa da "birikimli bir tanım"a ulaşamamıştır. Bunun yanı sıra güç, yeterlik (*capacity*), yetenek (*skill*) ve kabiliyet (*talent*) kelimeleriyle de eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Wrong, 1979). Bilgin'e (2003) göre ise güç, özelliği bakımından etki ve otoriteden farklıdır. Ona göre etki, diğer kişinin davranışlarını değiştirme

süreciyken güç, bu süreci araç olarak kullanmaktır. Gücün otoriteden farkı ise yetki konusunda oluşmaktadır. Otorite, diğer kişinin davranışını değiştirme yetkisine sahip meşru güç olarak tanımlanırken, ilişkisel güç, sadece bir kişinin diğer bir kişiyi etkileme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 2003). Tawney'e (1931) göre güç, kişi ya da grupların arzu edilen biçimde diğer grup ya da kişilerin davranışını değiştirebilmesidir. Simon (1957) ise gücün, "A'nın B üzerinde sahip olduğu güç" olduğunu belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle güç, A'nın davranışının B'nin davranışına neden olmasıdır. Emerson'a (1962) göre de güç, aktör A'nın, B üzerindeki gücüdür.

French ve Raven (1959), gücün farklı türlerinin açıklanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yazarlara göre, sadece bu şekilde gücün farklı etkileri anlaşılabilir. Onlara göre, beş farklı güç türü bulunmaktadır: çekicilik ve sevgiyle ilişkili olarak simgesel güç (*referent power*), ödüllendirme yeteneği ile ilgili olan ödüllendirme gücü (*reward power*), yaptırım yeteneği ile ilgili olarak zorlayıcı güç (*coercive power*), yetkeye dayalı olarak meşru güç (*legitimate power*) ve bilgiye dayalı güç olarak uzmanlık gücü (*expert power*). Güç, bir ilişkide potansiyel bir davranışın oluşumudur. Bir kişinin üzerinde güce sahip olabilmek için, o kişiden doyum alınacak bir amaç olmalı ya da kişinin, diğer kişiyi kaynak sahibi olarak görmesi gerekmektedir (Wolfe, 1959). Safilios-Rothschild'a (1976) göre, kişinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumu, duygusal durumu, dışavurumu, arkadaşlığı, cinsiyeti ve ilişkideki hizmetleri ilişkiye getirebilecekleri kaynaklarıdır. Ona göre para, sosyal hareketlilik, prestij sosyo-ekonomik durumu; yakınlık, aşk, diğerine ihtiyaç duyma duygusal durumu; diğerini anlama, duygusal destek dışavurumu; sosyal ve entelektüel arkadaşlık, arkadaşlık çeşitlerini; çocuk bakımı, kıyafetlerin yıkanması gibi kişisel hizmetler ve sosyal sistem (bürokrasi, politik sistem vs.) ile ilgili olabilecek bağımlılık hizmetleri, ilişkideki hizmet çeşitlerini oluşturmaktadır.

Emerson'a (1962) göre ilişkideki güç, bağımlılık (*dependence*) ile beraber bulunur ve $P = D \cdot B$ şeklinde formüleleştirilmektedir. Bu formüle göre partnerlerden biri olan A'nın, diğer partner B üzerindeki gücü, B'nin A'ya bağımlılığına eşittir. Diğer bir ifadeyle, bir kişinin elde etmiş olduğu güç, partnerinin ona olan bağımlılığı ile ilişkilidir.

Emerson'a (1962) göre ilişkideki partnerlerden birinin (a), diğeri (b) üzerindeki gücü, b'nin a üzerindeki gücüne ve b'nin a'ya bağımlılığına eşit olabilir. Aynı zamanda, b'nin gücü, a'nın b'ye bağımlılığına eşit ve a'nın b'ye bağımlılığı, b'nin a'ya bağımlılığına eşit olabilmektedir. Başka bir ilişkide, a'nın b üzerindeki gücü, b'nin a'ya olan bağımlılığına eşit ve b'nin gücünden yüksek; b'nin gücü a'nın bağımlılığına eşit ve b'nin bağımlılığı a'nın bağımlılığından yüksek olabilmektedir. Bu iki ilişki türünde de güç dengesinin olduğu, ancak partnerlerin birbirlerine olan bağımlılık düzeylerinin farklı olduğu belirtilmektedir. Böylece bir ilişkideki tutarlılık, a'nın b'ye, b'nin a'ya bağımlılığının ortalaması olarak tanımlanabilmektedir (Emerson, 1962).

Kişi, diğer bir kişi üzerindeki güç çabasında başarısız olduğunda, gücün yokluğuyla da yüzleşmektedir. Böylece ilişkideki gücün denge konusu önemli bir hal almaktadır. Örneğin güç dengesi, ilişkilerin kalitesinde önemli bir yordayıcıdır (Gray-Little, 1982). Ayrıca bir ilişkide gücün dengesiz dağılımı, partnerlere huzursuzluk vermektedir ve bu huzursuzluğu gidermek için ilişkide eşitliği dengeleme çabaları öne çıkmaktadır (Emerson, 1962). Emerson'a (1962) göre ilişkideki denge durumunun sağlanması, güç düzeyi daha düşük olan partnerin diğerine olan motivasyonel yatırımı azaltması ya da güç düzeyi daha yüksek olan partnerin diğerine olan motivasyonel yatırımı arttırması durumunda mümkün olabilir. Buna ek olarak, ilişkinin var olan alternatiflerinin reddedilmesi de denge durumunun sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Emerson, 1962).

2. İlişkisel Güç Konusunda Yapılan Araştırmalar

Güç konusunun tartışıldığı ilişki türleri birey-birey, grup-birey ya da grup-grup ilişkisi olabilmektedir (Emerson, 1962). Bu derlemede ise yalnızca romantik ilişkileri kapsayan güç araştırmaları incelenmiştir. Kadın ve erkeklerin farklı sosyalleşme süreçleri, eğitim düzeyleri, partnerlerin fiziksel şiddet tehdidi, ırkları ve yaşam döngülerindeki değişimler gibi etkenler ilişkilerindeki güç dağılımını etkileyebilmektedir (Gillespie, 1971). Sprecher ve Felmlee (1997) partnerlerin güç puanları arasında arasında negatif ve anlamlı bir korelasyon olduğunu belirtmektedir. Diğer bir ifadeyle, partnerlerden birinin ilişkideki gücü artarken diğer partnerin gücü azalmaktadır.

Grauerholz (1987), heteroseksüel flört ilişkilerini araştırdığı çalışmasında, karar almada algılanan eşitlik, sadakat, güven, diğer yönelimli olma, ilişki alternatifleri ve karşılaştırma kaynaklarının ilişkisini incelemiştir. Bu araştırmada, sadakat ve güven gibi kişilerarası değerlerin algılanan eşitlik ile olumlu olarak ilişkili olduğu ve bir ilişkinin alternatiflerinin olmasının, ilişkisel güçte eşitsizliği yordadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, partnere güven, sadakat ve bağlanım yüksek olduğunda, partnerlerin ilişkilerini daha eşitlikçi algılama eğiliminde oldukları ve ilişkide eşitsizlik olsa dahi kişilerin bu eşitsizliği göz ardı ettikleri belirtilmiştir.

Bir ilişkide kişi, kendisini ilişkisinden az yarar elde eden taraf olarak hissediyorsa, partnerinin aşırı yarar elde ettiğini düşünme eğiliminde olduğu gözlenmektedir (Sprecher, 1988). Eşit davranışlarda bulunulan bir ilişkide olduğunu düşünen çiftler ise evliliklerine hem aşırı yarar elde eden hem de az yarar elde eden bireylerden daha fazla güven duymaktadırlar (Utne, Hatfield, Traupmann, Greenberger, 1984). Hatfield, Walster ve Traupmann'a göre (1979), ilişkilerinden az ya da aşırı yarar elde eden partnerler, ilişkilerinin dengesi konusunda huzursuzluk duyacaklardır. Eşitlikçi bir ilişkide olanlar ise çok az ya da aşırı yarar elde eden partnerlere göre, daha mutlu ve memnundurlar.

Partnerlerden birinin az yarar elde etmesi ile çok yarar elde etmesi ilişkilerdeki eşitsizliğin algılanmasında farklılık gösterir. İlişkilerde az yarar elde edilen eşitsizlikler, aşırı yarar elde edilen eşitsizliklerden daha güçlü algılanmaktadır (Sprecher, 1986). Nitekim, Sprecher'ın (1992) bir çalışmasında katılımcılar, az yarar elde ettikleri bir eşitsizlik durumunda ilişkilerinde huzursuz olacaklarını belirtmişlerdir. Yüksek yarar elde eden katılımcılar ise suçluluk hislerinin artacağını bildirmişlerdir. Çalışmada ayrıca, az yarar elde edilen bir durumda kadınların, erkeklerden daha fazla huzursuz olacağı sonucuna ulaşılmıştır. İlişkilerinden az yarar elde eden bireyler, aşırı yarar elde ettiğini düşünen bireylerden daha fazla stres yaşamaktadırlar (Hatfield ve ark., 1978). Farklı duygulara neden olduğu göz önünde bulundurulduğunda, partnerlerin ilişkilerinden az ya da aşırı yarar elde etmeleriyle ilişkilerindeki güç dağılımı arasında bir ilişkinin olabileceğini beklemek yanlış olmayacaktır. Sprecher'a (1992) göre az yarar elde edilen bir eşitsizlik durumunda, partnerler ilişkilerinden ayrılmakta ya da bu eşitsizliği düzenlemeye çalışmaktadırlar. Bir ilişkiden az yarar elde edenler, aşırı yarar elde edenlerle karşılaştırıldıklarında, bu eşitsizliği daha fazla düzenleme çabasında bulunmaktadırlar. Ayrıca kadınların ilişkilerindeki eşitsizliği dengelemek için erkeklerden daha fazla çaba harcadıkları da bu çalışmanın sonuçlarındandır. Diğer araştırmaların (Felmlee, 1994; Sprecher ve Felmlee, 1997) da desteklediği gibi, güç dağılımının dengesiz olduğu ilişkilerde erkekler, partnerlerinden daha güçlü olduklarını belirtmektedirler. Bu bilgi de kadınların neden eşitsizlik durumunu erkeklerden daha fazla dengelemeye çalıştıklarının bir açıklaması olabilir.

İlişkilerdeki güç dağılımı, partnerlerin ilişkiye getirdikleri kaynaklar açısından da farklılaşabilmektedir. Örneğin, sosyo-ekonomik olarak daha fazla kaynağa sahip olan partnerlerin, ilişkilerinde daha güçlü oldukları görülmektedir (Sprecher, 1985). Bununla beraber, cinsiyet, fiziksel şiddet tehdidi, çekicilik gibi özellikler de güç dağılımını etkilemektedir. Böylece, ilişkide alınacak kararları ilişkiye daha fazla kaynak sağlayan kişinin yönettiği söylenebilir (Sprecher, 1985). Yapılan bir çalışmada (Senn ve ark., 2009), ilişkide hem kadın hem de erkek partner ekonomik güce sahip olduğunda, daha fazla ekonomik kaynağa sahip olan ve faturaları ödeyen kişinin ilişkisel güce sahip olduğu belirtilmektedir. Ancak, araştırmadaki katılımcıların bir kısmı, kadınların ilişkiye daha fazla ekonomik kaynak getirmiş olduğu durumlarda dahi partnerinden daha fazla güce sahip olma olasılıklarının az olduğunu bildirmişlerdir.

Yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü gibi erkekler, ilişkilerde kadınlardan daha güçlü olarak algılanmaktadırlar (Mack, 1974; Sprecher, 1985; Peplau ve Campbell, 1989; Sprecher ve Felmlee, 1997; Diekman, Goodfriend ve Goodwin, 2004; Senn, Carey, Venable ve Seward, 2009). Bununla beraber düşük statülü erkeklerle karşılaştırıldıklarında, yüksek statülü erkeklerin ilişkilerinde daha fazla otorite

sahibi olma eğiliminde oldukları görülmektedir (Wolfe, 1959). Diekman ve arkadaşları (2004) da kadınlarla karşılaştırıldıklarında erkeklerin mesleki ve ekonomik güce daha fazla sahip olmaları nedeniyle partnerlerinden daha fazla güce sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Zaman içinde bireylerin ait oldukları kültür de değişmektedir. Daha önceki dönemlerle karşılaştırıldığında bireyler, partnerlerini daha özgür seçebilmekte, bir sorunla karşılaştıkları durumlarda partnerlerinden daha kolay ayrılabilirler (Gillespie, 1971). Bu değişimlerin yanı sıra kadınların ev dışında daha fazla rol aldıkları görülmektedir. Böylece kadınların ilişkilerinde de güçlerini artırdıkları söylenebilir. Ayrıca kadınlar elde ettikleri yeni kaynaklarla beraber, ihtiyaçlarının doyumu konusunda eşlerine daha az bağımlı hale gelmişlerdir (Wolfe, 1959). Bu değişimlere karşın yine de kadınların bu kaynaklara tamamen ulaşamadıklarını veya iş hayatında yeterli konuma erişemediklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Cinsiyet ve ekonomik kaynakların yanı sıra, bireylerin sahip oldukları eğitim düzeylerinin de ilişkilerinde elde ettikleri güç düzeyi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Caldwell ve Peplau (1984), eğitim düzeyleri partnerlerinden daha yüksek olan kişilerin daha fazla güce sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ancak kadınlarının eğitim düzeylerindeki ve iş gücüne katılımlarındaki artış ilişkideki gücü erkeklerle paylaşabilecekleri bir durum oluşturmaktadır (Gillespie, 1971). Diğer bir ifadeyle, çalışan bir kadın ya da partnerinden daha yüksek eğitim düzeyine sahip bir kadın, ilişkisinde, çalışmayan ya da partnerinden daha düşük eğitim düzeyine sahip kadınlardan daha yüksek güce sahip olabilmektedirler. Bunların yanında, Diekman ve arkadaşlarının (2004) çalışmasında katılımcılar, kadınların elde edecekleri güç ve statünün zaman içinde artmasına karşın erkeklerin ilişkilerindeki güçlerinin etkili olmaya devam edeceğini belirtmişlerdir.

Yaşamlarında dönemsel olarak değişim yaşayan partnerlerin güç ve denge algısı da değişebilmektedir. Örneğin evliliklerde çocuk sahibi olmanın da güç dağılımında yeni bir düzen gerektirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Gillespie'e (1971) göre çocuğun doğumuyla birlikte çoğu kadının çalışmaya ara vermesi sosyo-ekonomik yaşamdan ayrılmasına neden olmaktadır. Bu durum ise erkeğin ilişkideki gücünün maksimum düzeye ulaşmasını beraberinde getirir. Diğer bir ifadeyle, çocuk sahibi olmadan önce kadınlar partnerlerinden daha düşük ücretli ve düşük statülü işlerde yer almalarına karşın ilişkilerinde var olan güç dağılımına ortak olabilmektedirler. Ancak çocuk sahibi olmayla beraber bu dağılım yeniden düzenlenmektedir. Çocuk sahibi olan kadınlar sorumluluklarının da artmasıyla, duygusal destek ve yardım için eşlerine bağımlıdır. Ancak erkeklerin kaynaklarını eşlerine yeteri kadar sunmamaları durumunda, kadınlar çocuklarına yönelmektedirler ve çocuklarından aldıkları sevgi, zamanla partnerlerinden aldıkları sevgiyle yer değiştirmektedir. Böylece belli bir zaman için kadının, eşine duygusal kaynak açısından ihtiyacı azalmaktadır (Wolfe, 1959). Bu durum ise bir

ilişkide güç dağılımında değişimi gösteren bir başka unsur olmaktadır. Bunlara ek olarak, çocukların büyümesiyle de güç dengelerinde yeniden farklılaşmalar gözlenmektedir (Gillespie, 1971).

Partnerlerden biri ilişkisiyle diğerinden daha fazla ilgiliyse bu durumda güç dağılımında bir dengesizlik gözlenebilmektedir. Böyle bir ilişkide daha az ilgili olan partner, ilişkide daha güçlü olmaktadır (Taylor, 2010; Caldwell ve Peplau, 1984; Peplau ve Campbell, 1989). Safilios-Rothschild'a (1976) göre örneğin, bir ilişkide erkek, ilişkiye kadından daha fazla ilgi göstermekteyse ve özellikle de kadın bu durumun farkındaysa, ilişkide yer alan kaynaklar ve dolayısıyla ilişki üzerindeki kontrole kadın sahip olmaktadır. Kadınların daha baskın olduğu ilişkilerde ise hem kadınların hem de erkeklerin daha az doyum belirttikleri görülmüştür (Gray-Litte, 1982; Sprecher, 1988; Peplau ve Campbell, 1989). Buna ek olarak, ilişkilerinde gücü paylaşmakta olan çiftlerin, bir tarafın daha baskın olduğu çiftlere oranla ilişkilerinden daha fazla doyum aldıkları gözlenmektedir (Gray-Little ve Burks, 1983)

İlişkisel güç dağılımının farklı etnik gruplar arasında da benzer özelliklerde olduğu görülmektedir. Mack'in (1974) siyahi ve beyaz ailelerle yürüttüğü çalışmasında, orta sınıf erkeklerle karşılaştırıldığında, işçi sınıfı erkeklerin ilişkilerinde daha fazla güce sahip olduklarını gözlemlemiştir. Güç dağılımı kadınlar arasında değerlendirildiğinde, siyahi işçi sınıfı kadınların, siyahi ve beyaz orta sınıf ile beyaz işçi sınıfındaki kadınlara oranla, ilişkilerinde daha baskın oldukları görülmüştür. Buna karşın çalışmadaki tüm kadınlar, partnerlerini daha güçlü görme eğilimindedirler. Gray-Litte (1982) siyahi çiftlerle yürüttüğü araştırmasında, güç dağılımını karar alma, taviz verme, konuşma, söz kesme, girişkenlik, kontrol gibi değişkenlerle birlikte incelemiştir. Bu çalışmanın sonucunda, kadınların yalnızca taviz vermede, erkeklerin ise sıklıkla karar alma ve girişkenlik açısından baskın oldukları görülmüştür.

Güç dağılımının daha dengeli olduğu ilişkilerde, partnerlerin birbirlerine uyguladıkları şiddet düzeyinin düşük olduğu söylenebilmektedir. Heteroseksüel ilişkilerde erkek şiddetini inceleyen çalışmalarda, gücün kadın-erkek rolleri ve ilişki değer/inançları, sosyo-ekonomik kaynaklar, karar alma ve sosyal etkileşim gibi süreçler açısından incelendiği görülmektedir. Güç algısının, fiziksel şiddet kaynağı olmayacağı düşünülmesine karşın güç doyumsuzluğunun yüksek olduğu ilişkilerde şiddet düzeyi yüksek olmaktadır (Ronfeldt, Kimerling ve Arias, 1998; Kaura ve Allen, 2004; Senn ve ark., 2009). İlişkisel güç göz önüne alındığında, partnerlerden birinin diğerine şiddet uygulamasının yanında, şiddet tehdidi oluşturması da güç kontrolünü elde etmesine izin vermektedir (Gillespie, 1971). Partnerlerinden daha yüksek statülü bir işe sahip olan kadınlar, partnerleriyle eşit statüde bir işe sahip olan kadınlardan daha yüksek düzeyde yaşam tehdidi deneyimlemektedirler (Hornung, McCullough ve Sugimoto, 1981). İlişkisel güç

dağılımı, psikolojik iyi olma halini de etkilemektedir. Güç dağılımında eşitsizlik hisseden partnerler ilişkilerinde eşitlik olduğunu düşünenlere oranla daha fazla üzüntü yaşadıklarını bildirmişlerdir (Schafer ve Keith, 1980). Ergenlik dönemindeki çiftlerin ilişkileri incelendiğinde de benzer bulgular söz konusudur. İlişkisel gücün eksikliği, özellikle kızlar için, psikolojik semptomlarla ilişkili olmasına karşın erkekler arasında iki değişken arasındaki ilişki kızlar kadar belirgin değildir (Galliher, Rostosky, Welsh ve Kawaguchi, 1999).

Sonuç

İlgili yazında yer alan çalışmalarda, ilişkilerdeki güç dağılımının, ilişkilerin istikrarı ve bu ilişkilerden alınan doyum açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu konuda yürütülen çalışmaların daha iyi anlaşılabilmesi için ilişkisel gücün o çalışmada neyi ifade ettiğinin belirtilmesi önemlidir.

İlişkilerde güç dağılımı incelenirken eşitlikçi, eşitlikçi olmayan, demokratik ilişkiler gibi farklı ilişki türlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Eşitlikçi ilişkilerde çiftlerin arasında görev paylaşımı, empati gibi özelliklerin varlığı görülürken eşitlikçi olmayan ilişkilerde, partnerlerden birinin daha baskın olduğu görülmektedir. Bu baskın olma durumu ilişkide alınacak kararlarda söz sahibi olma, konuşma sırasında söz kesme, ilişkide ne zaman neyin yapılacağına karar veren taraf olma halinde kendini göstermektedir. Bireyler, çoğunlukla ilişkilerinin eşitlikçi olması gerektiğine inanmaktadırlar. Ancak bireylerin sürmekte olan ilişkilerini eşitlikçi olarak tanımlama oranlarının düşük olduğu da gözlenmektedir. Diğer bir ifadeyle bireyler, ilişkilerde eşitlik olması gerektiğini vurgulasalar da kendi ilişkilerinde bu eşitliğe sahip olmadıklarını düşünmektedirler.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, erkeklerin daha baskın oldukları ilişkilerin daha yaygın olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun bir nedeni olarak, kadınların erkeklerden daha az kaynak sahibi olmaları gösterilmektedir. Diğer bir ifadeyle, kadınlar birçok alanda erkeklerden daha alt konumda olmalarının da bir sonucu olarak ilişkilerine daha az kaynak getirmektedirler. Güç dağılımında kaynaklar değerlendirildiğinde ise kişilerin ekonomik durumu ve statüsü öne çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle erkeklerle karşılaştırıldıklarında kadınların ekonomik durumları ve statülerinin daha düşük düzeyde olmasıyla ilişkilerinde daha az güce sahip olmaları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu durumda kadınların ilişkilerinde daha eşit bir güç dağılımına sahip olmalarını sağlayacak önemli bir adımın, çalışma hayatında yer almaları olduğu söylenebilir. Ancak kadınlar ve erkekler için uygun görülen davranışları belirleyen toplumsal beklentiler (Giddens, 2000), kadınlar için daha çok evi ve ailesi ile ilgili beklentileri vurgularken erkekler için daha çok maddi beklentileri vurgulamaktadır. Bu durum ise kadınların çalışma hayatında daha geride olmalarının önemli bir nedenidir. Ancak yukarıda da aktarıldığı (Gillespie, 1971) gibi bu durum zamanla değişime uğramakta ve kadınlar

çalışma hayatında daha fazla yer almaktadırlar. Yine de kadınların iş gücüne katılımlarında artış olmasına karşın bu katılım, kadınları ilişkisel güç açısından erkeklerle eşit düzeye getirebilen bir artış değildir. İlişkilerdeki güç dengesinin zamanla değiştiği de araştırma sonuçlarından anlaşılabilir. Çiftlerin evlenmesi, çocukların doğumu, çocuklarla olan ilişkiler, çocukların büyüüp evden ayrılması, kişilerin emekli olması vs. durumlar güç dağılımını etkilemektedir.

Yukarıda aktarılanlar gözden geçirildiğinde, bir ilişkide eşitlik veya güç dağılımının algılanmasında kişilerin bakış açısı da önemli bir unsurdur. Grauerholz'un (1987) da belirttiği gibi bir ilişkide güç dengesizliği yaşansa dahi çiftler arasında güven ve sadakat söz konusuysa güç dağılımındaki eşitsizlik yüksek algılanmamaktadır. Bu nedenle bir ilişkideki güç dağılımı nasıl olursa olsun, dağılımın algılanmasının önemli bir boyutunu, kişilerin duyguları oluşturmaktadır. Sprecher'a (1985) göre, ilişkisel alternatiflerin göz önünde bulundurulmaması ise bu konuda yapılan çalışmaların bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, partnerler için var olan ilişki alternatifleri çalışma sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

Babcock, J. C., Waltz, J., Jacobson, N. S., ve Gottman, J. M. (1993). Power and violence: the relation between communication patterns, power discrepancies, and domestic violence. *Journal of consulting and clinical psychology*, 61 (1), 40.

Bilgin, N. (2003). *Sosyal Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Buunk, B. P. ve Mutsaers, W. (1999). Equity Perceptions and Marital Satisfaction in Former and Current Marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16 (1), 123-132.

Caldwell, M. A. ve Peplau, L. A. (1984). The Balance of Power in Lesbian Relationships. *Sex Roles*, 10 (7/8), 587-599.

Cartwright, D. (1959). A Field Theoretical Conception of Power. D. Cartwright, (Ed.), *Studies in Social Power* içinde (183-220). Ann Arbor, MI: Institute for Social Research.

Diekman, A. B., Goodfriend, W., ve Goodwin, S. (2004). Dynamic Stereotypes of Power: Perceived Change and Stability in Gender Hierarchies. *Sex Roles*, 50 (3/4), 201-215.

Emerson, R. M. (1962). Power-Dependence Relations. *American Sociological Review*, 27 (1), 31-41.

Felmlee, D. H. (1994). Who's on Top? Power in Romantic Relationships. *Sex Roles*, 31 (5/6), 275-295.

French, J., ve Raven, B. (1959). The Bases of Social Power. D. Cartwright, (Ed.), *Studies in Social Power* içinde (150-167). Ann Arbor, MI: Institute for Social Research.

Galliher, R. V., Rostosky, S. S., Welsh, D. P., ve Kawaguchi, M. C. (1999). Power and Psychological Well-Being in Late Adolescent Romantic Relationships. *Sex Roles*, 40 (9/10), 689-710.

Gillespie, D. L. (1971). Who Has the Power? The Marital Struggle. *Journal of Marriage and Family*, 33 (3), 445-458.

Grauerholz, E. (1987). Balancing the Power in Dating Relationships. *Sex Roles*, 17 (9/10), 563-571.

Gray-Little, B. (1982). Marital Quality and Power Processes among Black Couples. *Journal of Marriage and Family*, 44 (3), 633-646.

Gray-Little, B., ve Burks, N. (1983). Power and Satisfaction in Marriage: A Review and Critique. *Psychological Bulletin*, 93 (3), 513-538.

Hatfield, E., Walster, G. W., ve Traupmann, J. (1979). Equity and Premarital Sex. M. Cook ve G. Wilson, (Ed.), *Love and Attraction: An International Conference* içinde Oxford: Pergamon, 323-334.

Hornung, C. A., McCullough, B. C., ve Sugimoto, T. (1981). Status Relationships in Marriage: Risk Factors in Spouse Abuse. *Journal of Marriage and Family*, 43 (3), 675-692.

Kaura, S. A., ve Allen, C. M. (2004). Dissatisfaction With Relationship Power and Dating Violence Perpetration by Men and Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 19 (5), 576-588.

Mack, D. E. (1974). The Power Relationship in Black Families and White Families. *Journal of Personality and Social Psychology*, 30 (3), 409-413.

Peplau, L. A., ve Campbell, S. M. (1989). The Balance of Power in Dating and Marriage. J. Freeman, (Ed.), *Women: A Feminist Perspective* içinde Mountain View: CA: Mayfield Publishing Co. (121-137).

Ronfeldt, H. M., Kimerling, R., ve Arias, I. (1998). Satisfaction with Relationship Power and the Perpetration of Dating Violence. *Journal of Marriage and Family*, 60 (1), 70-78.

Safilios-Rothschild, C. (1976). A Macro- and Micro-Examination of Family Power and Love: An Exchange Model. *Journal of Marriage and Family*, 38 (2), 355-362.

Sagrestano, L. M., Heavey, C. L., ve Christensen, A. (1999). Perceived power and physical violence in marital conflict. *Journal of Social Issues*, 55 (1), 65-79.

Schafer, R. B., ve Keith, P. M. (1980). Equity and Depression Among Married Couples. *Social Psychology Quarterly*, 43 (4), 430-435.

Schafer, R. B., ve Keith, P. M. (1981). Equity in Marital Roles across the Family Life Cycle. *Journal of Marriage and Family*, 43 (2), 359-367.

Senn, T. E., Carey, M. P., Vanable, P. A., ve Seward, D. X. (2009). African American Men's Perceptions of Power in Intimate Relationships. *American Journal of Men's Health*, 3 (4), 310-318.

Sprecher, S. (1985). Sex Differences in Bases of Power in Dating Relationships. *Sex Roles*, 12 (3/4), 449-462.

Sprecher, S. (1986). The Relation Between Inequity and Emotions in Close Relationships. *Social Psychology Quarterly*, 49 (4), 309-321.

Sprecher, S. (1988). Investment Model, Equity, and Social Support Determinants of Relationship Commitment. *Social Psychology Quarterly*, 51 (4), 318-328.

Sprecher, S. (1992). How Men and Women Expect to Feel and Behave in Response to Inequity in Close Relationships. *Social Psychology Quarterly*, 55 (1), 57-69.

Sprecher, S., ve Feinlee, D. (1997). The Balance of Power in Romantic Heterosexual Couples Over Time from "His" and "Her" Perspectives. *Sex Roles*, 37 (5/6), 361-379.

Taylor, S. E., Peplau, L. A., ve Sears, D. O. (2010). *Sosyal Psikoloji* (Çev.: A. Dönmez). İmge Kitabevi Yayınları.

Utne, M. K., Hatfield, E., Traupmann, J., ve Greenberger, D. (1984). Equity, Marital Satisfaction, and Stability. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1, 323-332.

Wolfe, D. M. (1959). Power and Authority in the Family. D. Cartwright, (Ed.), *Studies in Social Power* içinde (99-118). Ann Arbor, MI: Institute for Social Research.

Wrong, D. (1979). *Power: Its Forms, Bases and Uses*. Oxford: Blackwell.